

**Fylkesmannen i Troms
Romssa Fylkkamánni**

Saksbehandler
Helge Huru, Liv Mølster,
Brynjar Jørgensen, Ellen
Margrete Oskal, Hans Kr.
Rønningen

Telefon
77 64 22 17

Vår dato
10.04.2014
Deres dato

Vår ref.
2014/1044 - 2
Deres ref.

Arkivkode
561

06.02.2014

209/1248-15

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 - Majorstua
0301 Oslo

Uttalelse til søknad om tillatelse til bygging av Gjerdelva kraftverk Lyngen

Etter en samlet vurdering har Fylkesmannen i Troms ingen vesentlige innvendinger til at det gis konsesjon til søknaden. Fylkesmannen mener at Gjerdelva kraftverk, med avbøtende tiltak og god dialog med reinbeitedistriktet, bør kunne gjennomføres uten nevneverdige konsekvenser for reindriften i området.

Anleggsvegen opp til kote 200 ønskes beholdt permanent av hensyn til landbruket, men må stenges med bom av hensyn til reindrifta. Fylkesmannen frarår permanent veg over kote 200.

Det må tas hensyn til sårbare arter, spesielt at kjente eller nye hekkelokaliteter ikke blir skadet eller ødelagt under anleggsarbeidet.

Den omsøkte minstevannføringen synes lav, og vi anbefaler at det i en konsesjon settes vilkår om en høyere sommerminstevannføring.

Vi viser til Deres brev av 06.02.2014.

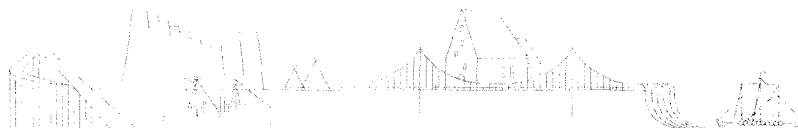
Generelt

Fylkesmannsembetet har en rekke ansvarsområder som bla omfatter natur- og miljøvern, landbruk, samfunnssikkerhet og reindrift. Alle disse ansvarsområdene omfattes av fylkesmannens helhetlige beslutning i uttalelsen.

Søknaden

Gjerdelva kraftverk er planlagt i elva Gjerdelva i Lyngen kommune i Troms. Inntaket til kraftverket skal etableres på kote 587 og kraftstasjonen på kote 35. Vannveien vil bestå av nedgravet rør i nedre del og boret tunnel i øvre del. Lengden på rørgaten vil være 1200 meter, mens tunnelen vil ha en lengde på 1350 meter. Tunnelpåhugget er planlagt på kote 300. Kraftstasjonen vil ligge om lag 1 km fra Lyngseidet sentrum. Neddemt areal ved kraftverksinntaket på kote 587 blir på ca 200 m².

Det vil bli installert to Pelton-turbiner med en samlet maksimal slukeevne på 1450 l/s. Installert effekt blir 7 MW. Kraftverket skal etter planen produsere 17,5GW11 i et middels år. Utbyggingen vil føre til en redusert vannføring i Gjerdelva over en strekning på 3,5 km. Det

er planlagt en 150 meter lang ny vei frem til kraftstasjonen. Tilkoblingen til eksisterende 22 kV kraftlinje i området er planlagt som en kombinasjon av jordkabel og luftstrekke på totalt 440 meter. Det er planlagt slipp av minstevannføring hele året. Planlagt minstevannføring sommer (1/5-30/9) er 50 l/sek, noe som er litt over alminnelig lavvannføring. Planlagt minstevannføring vinter (1/10-30/4) er 32 l/s, tilsvarer ca 5-persentilen vinter.

Landbruk

Fra stasjonen er det planlagt kraftlinje opp til eksisterende kraftlinje gjennom et stort sammenhengende barskogfelt. Høyden til plantet barskog vil betydelig større enn lauvskog og dette vil kunne medføre fremtidige problemer for linjetraseen i forhold til eks vindfall mm. Planlagt linje vil også føre til ulemper for framtidig drift av denne skogen. Vi kan ikke se at disse ulemper dette medfører er vurdert i konsesjonssøknaden. Kraftlinja bør vurderes flyttet mot kanten av dyrka jord. Kraftlinja må ha en tilstrekkelig høyde slik at skogsmaskin med tømmerlass kan passere under linja vinterstid.

I nedre deler av planlagt rørgate og nedre riggområde er det viktige skogområder, særlig fra kote 175 og nedover. Anleggsveg inn til nedre riggområde vil ha en verdi for seinere skogsdrift i området. Vegen bør ikke tilbakeføres etter anleggsperioden er over, men den bør planlegges som skogsbilveg i vegklasse 3 i henhold til landbruksvegnormalene. Nedre riggområdet vil kunne nyttes som lunneplass.

Fra skogbrukssjefen i kommunen har vi fått opplyst at dekningsområdet for bilvegen i forhold til skogsdrift er ca 500 dekar, hvorav ca 200 dekar er plantet barskog. På sikt vil det være betydelige bartrevolum som skal ut av området. Anleggsveg videre oppover lia opp til ca kote 200 kan ha stor nytteverdi for skogbruk og bør planlegges som traktorveg vegklasse 7 i henhold til landbruksvegnormalene. Planlegging av traktorveg bør da skje i samråd med skogbruksmyndighetene i kommunen, slik at vegen får nytte skogbruksmessig. Forutsatt at anleggsvegen planlegges som en landbruksveg i vegklasse 7, vil den kunne ha en god næringsfunksjon for skogbruk, og det vil ikke være nødvendig med tilbakeføring av landbruksveg etter anleggsperioden under kote 200. Samtidig vil en med god planlegging av traktorvegen kunne sikre at skogområdene vil kunne drives på en rasjonell måte blant annet i forhold til kryssing av rørgaten.

En anleggsveg som bare følger rørgatetraséen vil ha liten nyttefunksjon skogbruksmessig og bør tilbakeføres etter anleggsperioden.

Reindrift

Som fylkesmannen har påpekt tidligere via mail er det i «Søknad om konsesjon Gjerdelva i Lyngen, Troms» referert til feil reinbeitedistrikt. Aktuelle område er en del av sommerbeiteområdet til Lakselvdalen/Lyngsdalen reinbeitedistrikt. Fylkesmannen forutsetter at tiltakshaver forholder seg til dem i det videre arbeidet.

Søker har gjort en vurdering av konsekvensene av tiltaket i *driftsfasen* der søker konkluderer med liten negativ konsekvens for reindrift. Fylkesmannen kan være enig i denne vurderingen. Dette med bakgrunn i at øvre del av vannveien skisseres lagt i tunnel, mens nedre del skal bestå av nedgravd rør. Således anser fylkesmannen at rørtraseen i driftsfasen ikke vil fungere som stengsel for reinene og dermed ikke ha noen stor negativ effekt på reinens bevegelse. Det

er ønskelig med best mulig revegetering av rørtraseen. Sett fra reindriftsfaglig hold er det ikke ønskelig med en permanent anleggsveien helt opp til kote 300. En permanent vei er en punktering av området som vil medføre økt utfart/ferdsel pga økt tilgjengelighet.

I småkraftverksaker inngår det helt klart en forstyrrende anleggsfase. Det aktuelle området er definert som vår-, sommer- og høstbeiteområde for rein. Dette vil si at reindriften benytter seg av området gjennom hele barmarksperioden. Søker har i søknaden skissert at *«Når det ikke foregår anleggsarbeid i den perioden det er rein i området, kan konsekvensene bli satt til middels til liten.»* Fylkesmannens innstilling til dette er at med tanke på at reindriften i teorien kan bruke området gjennom hele barmarksperioden, så vil en gjennomføring av anleggsarbeidet når det ikke er rein i området bli vanskelig å gjennomføre i praksis. Distriktet har tidligere i andre sammenhenger uttalt at området rundt Gjerdelva er helt vesentlig for deres reindriftsinfrastruktur. Aktuelle område er videre definert som kalvingsland. Kalvingsland er definert som særverdiområde for reindriften da reinen på denne tiden av året er svært sårbar for forstyrrelser. Kalvetunge og kalvende simler, samt kalvesimler i pregnancytiden, vil ved forstyrrelse kunne kaste/forlate kalven. I tillegg til at dette er en dyrevelferdsmessig problemstilling, er det selvfølgelig en utfordring som vil forringe reindriftens produksjon og dermed økonomi. Som nevnt tidligere er området definert som høstbeiteområde for rein, nærmere bestemt som høstbeite 1. Høstbeite 1 er definert som *«Parringsland, de deler av høstområdet der oksereinen samler simleflokkene til parring under brunsten»*. I slike områder er det, i likhet med i kalvingsland, ikke ønskelig med forstyrrelser av dyrene da dette kan forringe påfølgende års produksjon. Det berørte reinbeitedistriktet har i tillegg en flyttvei for rein i området og det er vesentlig at nye tiltak ikke kommer i konflikt med reindriftens flyttleier jfr. Reindriftslovens § 22.

Således er ikke fylkesmannen enig i søkers vurdering av konsekvensene for reindriften i anleggsfasen. Fylkesmannens reindriftsfaglige vurdering er at i dette tilfellet vil konsekvensene for reindriften under anleggsfasen kunne være svært negative.

Derfor er det viktig at tiltakshaver har en tett og god dialog med berørte reinbeitedistrikt før og under anleggsperioden. Dette for å minimere de negative konsekvensene anleggsperioden vil ha for reindriften. Søker har foreslått som avbøtende tiltak at det ikke skal drives anleggsperiode i øvre del av rørtrasé og ved inntaksdammen i perioden fra mai til september. Både kalving og brunst hos rein varierer noe fra område til område, og fylkesmannen har ikke oversikt over når eksakt kalvingen starter og brunsten er over i Lakselvdalen/Lyngsdalen reinbeitedistrikt. Hvis reinbeitedistriktet mener at en stopp i anleggsaktivitet fra mai til september er tilstrekkelig, er fylkesmannen fornøyd med dette foreslåtte avbøtende tiltaket. Hvis anleggsveien planlegges og beholdes som en permanent landbruksvei opp til ca kote 200, må denne stenges med bom plassert ved den planlagte betongbruen. Dette for å hindre motorisert ferdsel i regi av andre enn tiltakshaver eller, som foreslått, landbruket (skogdrift).

Fylkesmannen mener at Gjerdelva kraftverk, med avbøtende tiltak og god dialog med reinbeitedistriktet, ikke vil få nevneverdige konsekvenser for reindriften i området.

Miljø

Det er registrert kalkrike områder i fjellet på lesideeng i fjellet og reinroserabb. Kalkrike områder i fjellet er vanlig i Troms, men er lite vanlig i Lyngsalpene fordi høgfjellspartiene har berggrunn som i liten grad fremmer rik fjellvegetasjon. Derfor har lokaliteten i skråningen ned mot Gjerdelva på kote 400-550 noe verdi.

Fylkesmannen meldte i 2005 oppstart om vern etter naturvernloven av et 68 da stort areal av naturtypen gråor-heggeskog i nedre del av Gjerdelva, på sørsiden av RV 91 som del av verneplan for rike løvskoger i Troms. Det tidligere verneforslaget berøres noe av planene på en strekning av ca 45 m der ny og permanent adkomstveg fra RV 91 er planlagt med bru over Gjerdelva til kraftverket (kart side 14, Figur 3 i Konesjonssøknaden). Ansvaret for gjennomføring av verneplan for rike løvskoger i Troms er overført til skogeierforeningen Allskog SA. Vernet skal nå foregå ved en "frivillig vern-prosess" der grunneier forespørres om frivillig å avstå grunn mot en økonomisk ytelse. Pr i dag er området Gjerdelva frigitt fra vern med forutsetning om mulig område for ny frivillig verneprosess og områdets naturverdi.

Ingen plantearter som er rødlistet er registrert langs Gjerdelva eller i influensområdet (sopp, moser, lav eller høyere planter). Området er likevel artsrikt sett i forhold til Lyngsalpene som helhet, på grunn av relativt rik berggrunn og variert voksemiljø. Av dyrearter er det registrert en del rødlistede arter: oter (VU-sårbar), som bruker elva. Jerv (EN-direkte truet) og gaupe (VU) jakter sporadisk i området. Av fugler er strandsnipe, vipe, fiskemåke og hønsehauk rødlistet som NT nær truet. Det er ikke kjent hekking av f.eks hønsehauk innenfor nedbørfeltet, men den er knyttet til området. Dvergspett og tretåspett er karakterfugler i flommarksskogen. Fossekall er direkte knyttet til vannstrengen og strandsnipe hekker på bredden. Gjerdelva har i en rapport fra NINA 2005 fått lokal verdi (C) på grunn av en rik spurvefuglfauna i gråor-heggeskogen med lokalt viktig hekkeområde for mange trostearter, for gråfluesnapper og andre sekundære hulerugere som svartkvit fluesnapper og kjøttmeis. Det må tas hensyn til disse artene, spesielt at kjente eller nye hekkeområder ikke blir skadet eller ødelagt under anleggsarbeidet.

Fylkesmannen oppfatter det slik at landskapsvernområdet ikke berøres fysisk av konesjonssøknaden. Men det blir en reduksjon av inngrepsfrie områder inne i landskapsvernområdet der areal med villmarks-preg (fem kilometer eller mer fra tyngre tekniske inngrep) går ned med 0,3 km² (300 da) og går over til Inngrepsfri sone 1 (områder mellom tre og fem kilometer fra tyngre tekniske inngrep) og 4 km² går over fra Inngrepsfri sone 1 til Inngrepsfri sone 2 (områder mellom én og tre kilometer fra tyngre tekniske inngrep). Utenfor landskapsvernområdet, nærmest planområdet går ca 3,8 km² tapt og blir ikke lenger et Inngrepsfritt område.

Verdivurdering: Verdien for registrerte naturtyper er satt til middels verdi i området. Konsekvenser for biologisk mangfold: Betydelig redusert vannføring i Gjerdelva mellom kote 587 og kote 35 fører til at organismer og naturtyper som er avhengig av vannstrømmen og sprutsonene blir berørt. Gråor-heggeskogen ovenfor utslippskanalen berøres, mens det meste av flommarksskogen ivaretas nedenfor utslippet av vann. Mindre områder med kilde- og kildebekk, bekkeløft og bergvegg med mindre fosseenger blir også berørt. Et noe kalkrikt område med rik fjellvegetasjon kan bli noe berørt av tiltaket. Gråor-heggeskogen på

flommark ved Gjerdelva rangeres bak andre lokaliteter på fylkesbasis, men naturtypen er mindre vanlig i Lyngen. Vi vurderer at konsekvensene av tiltaket på det biologiske mangfoldet kan klassifiseres til middels negativt omfang.

Anleggsvirksomheten bør ikke drives slik at det forstyrrer eller ødelegger hekkelokaliteter. Terrenginngrep i skog revegeteres med stedegen vegetasjon og skog. I de treløse områder bør revegetering gjøres med stedegen vegetasjon.

Det er søkt om en minstevannføring på 50 l/sek om sommeren (01.05-30.09), dette er litt over alminnelig lavvannføring målt ved inntaket. Restfeltet mellom inntaket og kraftstasjonen er 20 % av totalarealet. En samlet sommervannføring nedenfor kraftverket kan da ligge mellom alminnelig lavvannføring og 5-persentilen. Minstevannføring i sommerhalvåret er viktig for oter, fossekall, trolig også for strandsnipe og enkelte plantearter og grupper, som moser. Den omsøkte minstevannføringen synes lav, og vi anbefaler at det i en konsesjon settes vilkår om en høyere sommer-minstevannføring.

Rørgaten bør legges utenom den sørvendte skråninga mot Gjerdelvas løp (kote 400 – 550), for å skåne et område med rik fjellvegetasjon.

Anleggene utføres på en mest mulig skånsom måte for biologisk mangfold, for landskap og opplevelsesverdi for friluftsliv.

Landskap

Landskap er svakt beskrevet søknaden. Ytterligere opplysninger om landskap bør innhentes fra styret/nasjonalparkforvalteren for Lyngsalpan landskapsverneområde.

De lavereliggende delene av nedbørfeltet ligger i region 32: Fjordbygdene i Nordland og Troms, med underregion Balsfjorden, Ullsfjorden og Lyngen. Høyereliggende deler ligger i landskapsregion nr 36 Nordland og Troms` høgfjellsregion, underregion Lyngsfjella. Gjerdelva renner ut i havet i Kjosene i vest. Kjosene er en markant del av Lyngsalpene, fjorden skjærer seg langt østover. Den trange dalen skjærer øst-vest gjennom fjellkjeden på lavt nivå. Lyngshalvøya er på sitt smaleste her, bare 3 km, med fjell på opp til 1500 moh i sør og nord.

Konsekvensene på landskapet av en utbygging av Gjerdelva, vil være fravær av normal vannføring og noen mindre fosser i Gjerdelva, nedgravd rørgate berører en bredde på 20 – 30 m, en midlertidig anleggsveg langs rørgaten. I fjellet blir tiltaket synlig ved inntaket på kote 587 med ca 200 m² som er neddemt og en 15 m lang betongdemning som er 1,5 m høy. Landskapet oppe i fjellet med gryta på 700 – 800 m ved Gjerdelvas kilder, med små breer og vatn, og høye tinder omkring er av stor verdi. Fra de høye toppene vil nok inntaksdammen være synlig, men den er relativt liten. Området ligger nært til kommunesenteret og verdsettes nok av lokalbefolkning og turister. Verdien for landskap er stor, selv om dette temaet er lite registrert i forbindelse med konsesjonssøknaden. Søker har selv vurdert konsekvensen for landskapet av utbyggingen som stor negativ bla fordi areal av inngrepsfrie områder reduseres.

Friluftsliv - brukerinteresser

Friluftsliv er etter vår vurdering svakt beskrevet søknaden. Ytterligere opplysninger om landskap bør innhentes fra Troms fylkeskommune.

På turkart over Lyngen er vist merket sti langs vestsida av Gjerdelva opp til et utsiktspunkt. Videre er det merkete stier fra Lyngseidet sør og Karnes oppover til Gjerddalen via Hyttehaugen. Det går også sti til fjellene Kavringen og Karnestind. Det opplyses i konsesjons-søknaden at den midlertidige anleggsvegen vurderes å gjøres permanent dersom det blir anlagt skianlegg oppe ved Kavringtinden. På side 27 nevnes også planlagt økt friluftaktivitet i fjellene med nytt skitrekk. To hytter er avmerket, Skihytta på kote 320 m og Gjerdvassbu ved ca 700 moh. Gjerdvassbu skal visstnok rives fordi en er til nedfalls. Det bygd ei ny foreningshytte (Rørneshytta) ved Gjærvasselve like oppfor inntaksdammen (til erstatning for skihytta?).

Det selges ikke fiskekort eller jaktkort. Det selges ikke jaktkort for småvilt, småviltjakt foregår sporadisk i området opp i fjellet og fjellskogen. Området er det innafor elgvaldet, Indre Lyngen Storvald, men det er et område der det står lite elg. Oksen grunneierlag går fra Kvalvikelva til Gjerdvasselve. Skytebane og lysløype ligger litt øst for Gjerdelva og forutsettes ikke berørt. Sletta der inntaket skal være, ser på flyfotos ut til å være rett nedstrøms en stor, tiltalende, flat slette der mange små elver bra mindre breer møtes (også foto side 11 og Vedlegg 5 bilde 1 og 2.).

Verdien av området til friluftsliv vurderes til å være meget stor, da det ligger lett tilgjengelig fra kommunesenteret Lyngseidet med stier, skog og høye fjell. Fjellområdene er trolig svært viktige både lokalt og i turistsammenheng, fordi de er lett tilgjengelige. Fjellene berøres ikke direkte. Konsekvensen for friluftsliv vurderes av søker til å være middels stor negativ i anleggsfasen og liten negativ i driftsfasen. Det visuelle inntrykket kan redusere naturopplevelsene (inntaksdam ved tiltalende slette, fravær av små fosser og stryk og vann i elva bla nær hytte). Vi er enig i vurderingene for anleggsfasen, men mener at konsekvensen skulle settes til middels negativt omfang også i driftsfasen på grunn av redusert visuell verdi i et viktig turområde.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Samfunnssikkerhet har vurdert Gjerdelva relatert til fjellskred Nordnes og har ikke funnet forhold som indikerer vurderinger etter TEK10 §7-4. Trafostasjonen vurderes som et S2 objekt. Om nye vurderinger ikke viser større oppskyllingshøyder enn nåværende (basert på dagens kunnskap knyttet til fjellskred Nordnes), kan en kraftstasjon bli etablert med å etablere beredskapsplaner og evakueringsplaner med fastsatte tidshorisonter etter §7-4.

For å ivareta produksjonen etter et eventuelt fjellskred må en tilstrebe at kraftleveransen i en slik situasjon kan leveres mot Lenangen og «trygg» grunn i beredskapsplanverket.

Søknaden inneholder vurdering av mulig maksimal kraftleveranse. Troms fylke har underskudd på kraft i måneder der bortfall av energi av ulike årsaker har betydning for bedrifter, offentlige bygg og boliger, i all hovedsak fra oktober til mars. Dette kraftverket skal kunne levere kraft til 850 boliger, det fremgår ikke av søknaden om kapasiteten gjelder vintermånedene med antatt lavere vannføringskapasitet. Det er ikke søkt om oppdemning av elva ved inntak, og dambrudd vil ikke være et tema relatert til søknaden.

I området der kraftstasjonen skal stå er det i dag industri, fylkesveg og spredt bosetting. Fylkesvegen(Lyngseidet-Svensby/Lenangen) er viktig som evakueringsvei i beredskapsplanverket og som avlastningsvei for E6 når denne er stengt som følge av snøskred eller flom. Etableringen må ikke hindre denne forbindelsen.

Uttalelsen forutsetter at det er samme vannmengde som vil passer kraftstasjonen som dagens vannmengde i Gjerdelva.

Konklusjon

Etter en samlet vurdering har Fylkesmannen i Troms ingen vesentlige innvendinger til at det gis konsesjon til søknaden. Fylkesmannen mener at Gjerdelva kraftverk, med avbøtende tiltak og god dialog med reinbeitedistriktet, bør kunne gjennomføres uten nevneverdige konsekvenser for reindriften i området.

Anleggvegen opp til kote 200 ønskes beholdt permanent av hensyn til landbruket, men må stenges med bom av hensyn til reindriften. Fylkesmannen frarår permanent veg over kote 200. Det må tas hensyn til sårbare arter, spesielt at kjente eller nye hekkelokaliteter ikke blir skadet eller ødelagt under anleggsarbeidet.

Den omsøkte minstevannføringen synes lav, og vi anbefaler at det i en konsesjon settes vilkår om en høyere sommerminstevannføring.

Med hilsen

Evy Jørgensen
miljøverndirektør

Knut M. Nergård
fagansvarlig

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ikke håndskrevne signaturer.